

Zikmundovi věrní na českém severovýchodě
Opočenská strana v husitské revoluci
Martin Šandera

Z Martin
Šandera
**IKMUNDOVI
VĚRNÍ**

NA ČESKÉM SEVEROVÝCHODĚ
OPOČENSKÁ STRANA V HUSITSKÉ REVOLUCI

České Budějovice
2005

Přední strana obálky

Erby: Jana Městeckého z Opočna, Arnošta z Černčic, Půty nejmladšího z Častolovic a Hynka Červenohorského z Dubé

Frontispis: Pečeť římského, uherského a českého krále Zikmunda Lucemburského z roku 1422, SOkA České Budějovice, Archiv města České Budějovice I/25

© Mgr. Martin Šandera, Ph.D.

lektor: prof. PhDr. Petr Čornej, DrSc.

© 2005 Vydal Bohumír NĚMEC – VEDUTA, nakladatelství a vydavatelství a Univerzita Hradec Králové

ISBN 80-86829-06-5

Obsah

Úvod	7
I. Předpoklady vzniku opočenského seskupení a jeho představitelé v době před husitskou revolucí	11
II. Vznik Opočenské strany a počátek jejích bojů s husity	35
III. Hledání nové cesty	57
IV. Změna taktiky a hledání nových spojenců	77
V. Pod tlakem radikálních husitských svazů	95
VI. Osudy příslušníků Opočenské strany po jejím rozpadu v roce 1429 a stěžejní role Půty z Častolovic	113
VII. Dědictví Opočenské strany	131
Závěr	139
1. válečná aktivita a vojenský potenciál, přínos pro královskou stranu	140
2. politická a diplomatická aktivita	143
3. hospodářský potenciál	145
Poznámky	149
k I. kapitole	149
k II. kapitole	156
ke III. kapitole	163
ke IV. kapitole	169
k V. kapitole	176
k VI. kapitole	183
k VII. kapitole	190

Seznam zkratek	195
Prameny	197
Literatura	199
Seznam příloh a vyobrazení	207
Rejstřík osobních jmen	210
Rejstřík místních jmen	213
Zusammenfassung	217
Summary	220

Úvod

Item přísahám, že všechny kacieře a bludné u vieře křesťanské lidi a zvláště, kteříž držeti budú bludy sorchupsané duchovnie nebo světské, na svém zboží neb kděžkolivěk je najdu nebo zviem, se všemi pomocníky neb jim přejícími podle své moci chci tupiti a hubiti a k tomu i životem pomocen býti a jich nepřechovávat ani jim v čem pomocen býti neb jich brániti. Tak mi Buoh pomáhej a svaté jeho umučenie i svaté Čtenie!

Přísaha moravských panů v Brně roku 1421

Pohled historiků na husitské hnutí, jeho jednotlivé proudy a jejich vůdčí osobnosti prochází postupem času mnohými změnami. V lepším případě se tak děje pod vlivem nových badatelských metod a přístupů, v horším v důsledku politických či ideologických tlaků. Mění se i nazírání na odpůrce husitství. Jednání předních účastníků oné bouřlivé doby je stavěno do jiného světla a zcela negativní obraz často dostává výrazné trhliny. V některých případech ovšem, jak už to v naší zemi bývá, je snadno a rychle zatracena dříve vysoce hodnocená osobnost a nekriticky vyzdvižen její protivník.

Od budapeštského sympozia v roce 1987 se zvýšené pozornosti těší především římský císař, uherský a český král Zikmund Lucemburský. Není již jen mužem, který v očích mnoha současníků představoval takřka inkarnaci zla, či dokonce jako postava ryze záporná nebyl hoden dějepiscova pera, naopak roste zájem o tuto význačnou osobnost nejen českých, ale i evropských dějin a 90. léta přinesla i velké monografie věnované poslednímu Lucemburkovi.

Zikmundova hlavní, i když často problematická opora v království, česká katolická šlechta, ale nadále zůstává při celkovém

srovnání s obrovským množstvím prací věnovaných husitským představitelům pouhou Popelkou. Čeští a moravští katoličtí feudálové byli přitom s husitským hnutím konfrontováni v nesrovnatelně vyšší míře než vládcové a nobilita okolních zemí, oni a nikoli zahraniční interventí nesli tíhu denního boje. Přesto husitologické bádání pod vlivem mnoha okolností nevěnovalo domácí katolické šlechtě a jejím aktivitám v době husitské revoluce mnoho pozornosti, postrádáme zejména větší monografie. Pokud se zájem badatelů přeci jen obrátil k domácím katolíkům, pak se v drtivé většině případů zaměřil na oblasti, kde měli za husitské revoluce alespoň dočasnou převahu – tedy na území plzeňského landfrýdu a severní Čechy. Zájem samozřejmě plným právem přitahuje i nejvýznamnější domácí katolík Oldřich z Rožmberka a jeho dominium (i tato osobnost se však dočkala samostatné fundované biografie teprve v loňském roce).

Východní Čechy jako teritorium orebského, a později sirotčího bratrstva patřily naopak k nejvýraznějším zónám husitské moci. Pozice východočeských katolíků jistě nebyla za daného stavu sil záviděníhodná. O to zajímavější je sledovat, jak se katoličtí šlechtici vyrovnávali s touto hrozbou, jakou volili taktiku a prostředky, kde hledali spojence, jak se stavěli k požadavkům a záměrům panovníka a přitom všem nespouštěli ze zřetele cíl společný drtivé většině urozených mužů – uhájit a pokud možno rozmnožit své državy a uchovat je pro potomky. Pevnou organizaci s jasnými písemně deklarovanými pravidly a závazky si východočeští katolíci nevytvořili nikdy, přesto je nepochybné, že zde působilo určité seskupení protihusitsky zaměřených feudálů, jemuž bývá připisováno označení Opočenská strana.

Jak již napověděly předchozí řádky, jedná se o téma, které se dosud nedočkalo větší publikované studie ani samostatné kapitoly v rámci monografie zaměřené na období husitské revoluce. Přístup k tématu byl ovlivněn mnoha hledisky, a lze říci i problémy. Navzdory velkému počtu pokusů o přehledné podání vývoje Orebského bratrstva se východočeské husitství nedočkalo obsáhlejší samostatné a vědecky fundované monografie. Kvalitativní dluh byl v případě orebitů napraven v 90. letech studiemi Jana Urbana

a Petra Čorneje, přesto ale nadále zůstávají bílá místa – především chybí strukturované a podrobné zpracování dějin sirotčího bratrstva a obecně vývoje ve východních Čechách ve 2. polovině 20. let 15. století. Další obtíž představuje již avizovaná nízká zpracovanost tématu Zikmundovy strany, tedy české katolické šlechty, obtížná je zejména rekonstrukce její majetkové základny. Prameny i husitologická historiografie navzdory „optimismu některých autorů“, jejichž shrnutí a často i zkreslená zobecnění vzbuzují představu o Opočenské straně jako o „personálně i časově přesně vymezeném“ celku s jasnými úkoly i taktikou, nabízejí v drtivé většině jen soubor nesystematicky poskládaných, často izolovaných a nezřídka si i vzájemně odporujících zpráv a dat.

Vzhledem k nastíněným problémům a mnoha bílým místům, které je možné z části korigovat jen formou úvah a srovnání, se mi pro postup při zpracování tématu nejevilo šťastným členění na oddělené proudy a tematické celky – vojenská a diplomatická aktivita, vývoj pozemkové základny atd., neboť pro Opočenskou stranu zcela chybí jednotící dokumenty a tento přístup by vedl k větším zkreslením a apriorním tezím. Proto jsem zvolil chronologický přístup s dílčím tematickým shrnutím či pojednáním v jednotlivých kapitolách. Rozdělení na tematické oblasti bude podáno při závěrečném shrnutí. Pozornost jsem soustředil na životní osudy z části známých, z části jen předpokládaných představitelů této panské skupiny. Jejich srovnávání a uvedení do souvztažnosti s politickým děním ve východních Čechách i vývojem královské strany pak postupně odkrývalo vzájemné vazby a jednotící prvky a umožnilo sestavit reálnější obraz Opočenské strany a zachytit její aktivity i vlastní vývoj.

Některým představitelům Opočenské strany se dostane kvantitativně většího prostoru než druhým. Není to způsobeno tím, že bych jednostranně zdůrazňoval „tu či onu“ osobnost, ale velmi rozdílným množstvím zpráv, které prameny zachytily. Kladský zemský hejtman, a záhy i královský a císařský diplomat Půta III. či nejmladší z Častolovic se logicky těšil větší pozornosti současníků než nepřilíši bohatý šlechtic Arnošt z Kácova, který se na panovníkově dvoře vůbec neobjevil.

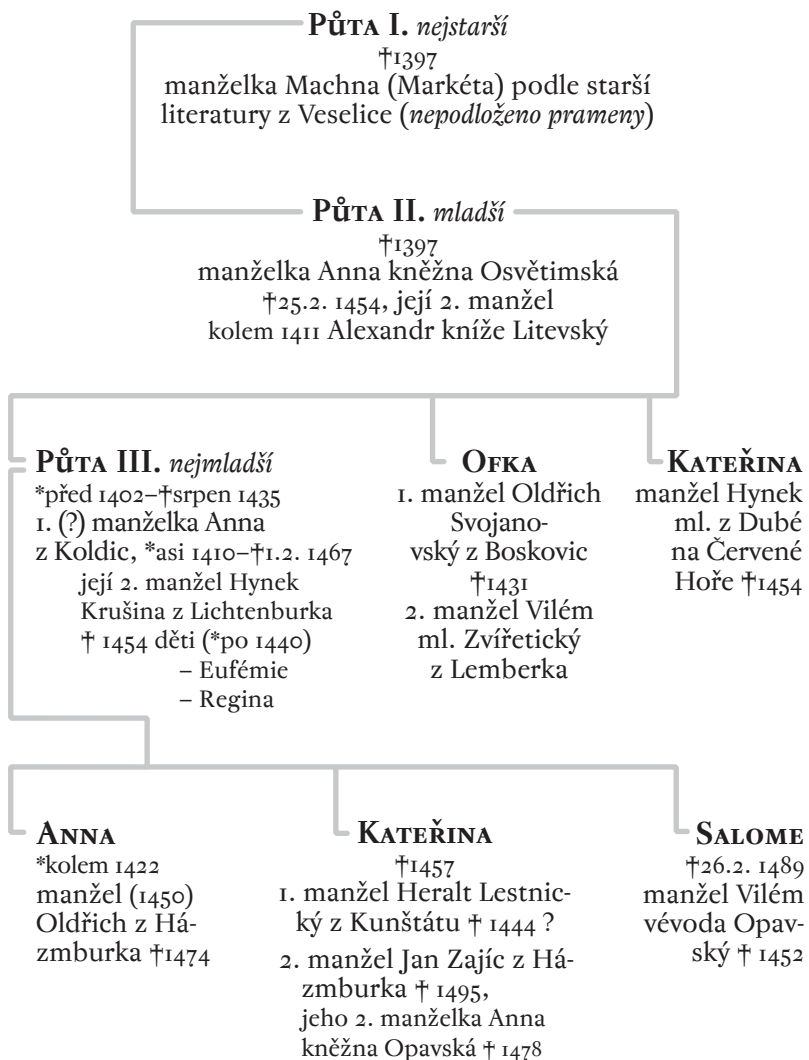
I PŘEDPOKLADY VZNIKU OPOČENSKÉHO SESKUPENÍ A JEHO PŘEDSTAVITELÉ V DOBĚ PŘED HUSITSKOU ● REVOLUCÍ

*Ne darmoť meč nosie králi a kniežata
ke cti dobrým a ku pomste na zlá zvieraata,
ješto i vinici boží spasujú a kazie.*

Václav, Havel a Tábor

Název „Strana Opočenských“ nebo „Opočenská strana“ bývá velmi často užíván v novodobé české historiografii, která se zabývá husitskou revolucí, což by mohlo vzbudit zdání, že jde o seskupení velmi známé, jehož charakter a personální složení není předmětem jakýchkoli pochybností. Skutečnost je jiná, s pokusy o bližší vysvětlení tohoto názvu se setkáváme jen sporadicky. Podle V. V. Tomka „*Opočenských stranou rozuměli Hradečtí své nejbližší nepřátele na východě ve svém kraji blíž ku pomezí slezskému, z nichž pan Jan Městecký z Opočna a pan Půta z Častolovic byli nejmocnější.*“ Rudolf Urbánek se domníval, že Hradečtí nazývali východočeské katolické panstvo podle jejich předního člena Jana Městeckého z Opočna a spolu s V. V. Tomkem tak zastával stanovisko, že název vychází od orebitů, nikoli ze seskupení samého. František Hoffmann se omezil na strohý výčet příslušníků: „*Náleželi sem Jan Městecký, Půta z Častolovic, Ota z Bergova, Hynek z Červené Hory a další*“, zároveň však upozornil na mylnou tendenci zahrnovat pod název Opočenská strana celý protihusitský tábor ve východních Čechách.¹⁾ Z východočeských historiků se k této problematice vyslovili Karel Michl a J. B. Čapek. Michl se sice nepokusil o přímou definici, ale

PÁNI Z ČASTOLOVIC

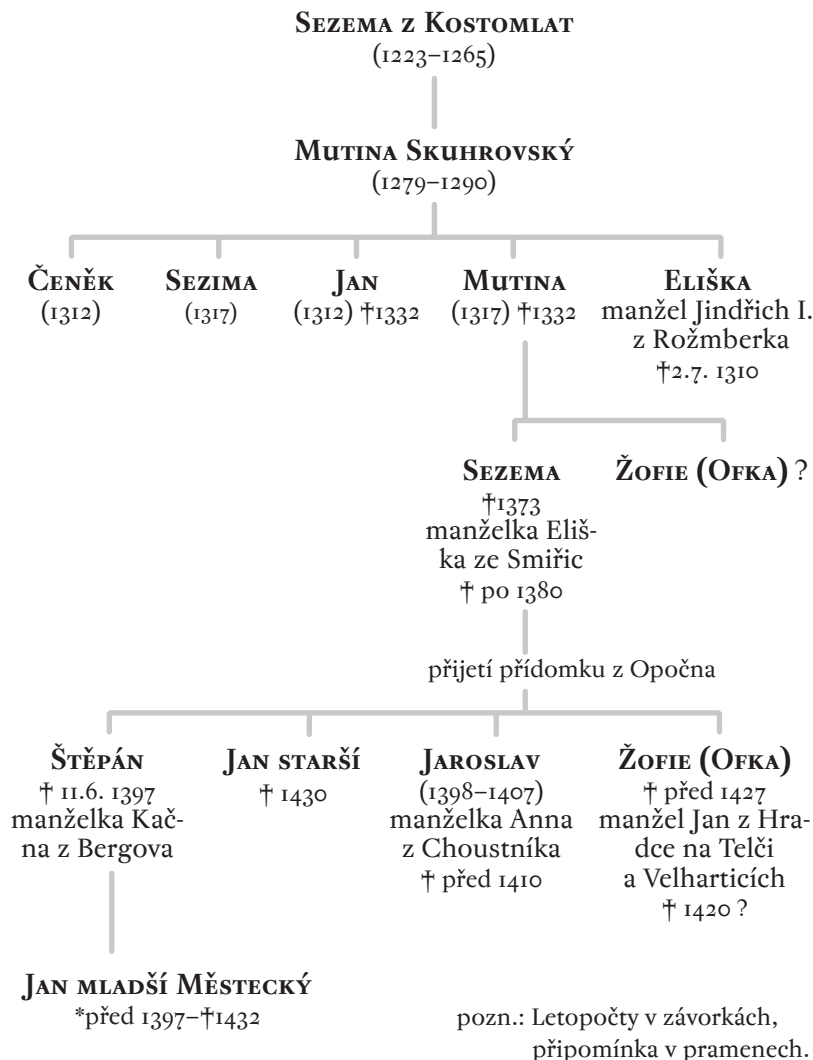
podle jeho mínění: „Vytvořili katoličtí šlechtici Opočenskou stranu v severovýchodní části Hradecka počátkem roku 1421, její hlavou se stal Jan Městecký z Opočna.“ Čapek uvedl, že zde byla „pověstná Strana opočenská – Jan Městecký, Půta z Častolovic, Hynek z Červené Hory, Arnošt z Černčic, Ota z Bergova, k nimž se přidružili někteří menší feudální východočeští, o nichž málo víme, např. zemani z Dobrušky (!) nebo různí držitelé hradu Opočna v té době.“ Jan Urban nejprve dal tomuto termínu značně široký obsah: „Izv. Strana opočenských sdružovala katolické feudály z okrajů regionu jako Jana Městeckého z Opočna, Půtu z Častolovic, Hynka Červenohorského z Dubé, Arnošta z Černčic, Arnošta z Rychmburka, Alše Holického ze Šternberka (!) a další“, později ale dospěl k opatrnějšímu a výstižnějšímu zhodnocení: „Strana Opočenská byla skupina feudálů z východočeských pohraničních hor, kteří velmi důrazně a patrně z kořistnických důvodů vystupovali proti husitům.“²⁾

Všechny pokusy o definování tohoto pojmu však postrádají jak přesnější výčet příslušníků Opočenské strany, tak i vymezení doby jejího působení. Shoda panuje jen u vůdčí dvojice – Jana Městeckého z Opočna a Půty z Častolovic. Nezbyvá než s lítostí konstatovat, že dosavadní husitologické práce, které se dotkly této problematiky, více otázek otevřely než zodpověděly.

K nevyřešeným problémům patří již samotná podstata Opočenské strany. Jednalo se o volné seskupení, vojensko-politickou organizaci, nebo o válečný spolek s jasnými pravidly i záměry? Chybí nám základní dokument typu landfrýdního zápisu, stanovy či alespoň smluvní propojení hlavních představitelů. Termín strana nabízí velké množství výkladů a může být snadno zavádějící. Skutečná smlouva, předjímající vojenskou organizaci, v níž by Půta z Častolovic a Jan Městecký z Opočna zaujímali čelná místa a která měla úzce spolupracovat se slezskými stavy v boji proti husitům, byla uzavřena až v roce 1427 a i v ní se jednalo spíše jen o náznaky než o jasné a přesné vymezení spolku. Rovněž válečný pakt s vévodou Janem Minsterberským z října roku 1424 uzavřel Půta z Častolovic jakožto kladský hejtman, nikoli jako opočenský vůdce.³⁾

Při studiu pramenů zjistíme, že podobným problémem zůstává i sám název Opočenská strana. Nebyl bohužel pojmem, který by

PÁNI Z DOBRUŠKY A Z OPOČNA

se v době husitských válek těšil obecné známosti (narozdíl od jeho vůdčích představitelů) a nenalezneme ho v kronikách, dokumentech majetkově-právního charakteru, ba dokonce ani v soukromé korespondenci jednotlivých představitelů tohoto šlechtického seskupení. Jednalo se pouze o přízvisko, které svým protivníkům dalo orebské bratrstvo a které soudobým kronikářům, katolickým ani husitským, mnoho neříkalo, byť aktivity představitelů tohoto seskupení našly v jejich pracích nezanedbatelný odraz.

Přes všechny uvedené nejasnosti a rozpory je však nepochybné, že ve východních Čechách v rámci královského tábora či strany Zikmunda Lucemburského existovala užší skupina ostře protihusitsky orientovaných feudálů, kteří fakticky sledovali stejné záměry, společně opakovaně vystupovali a podnikali takové akce, které svým rozsahem i organizovaností překračovaly rámec drobných pútek a osobního nepřátelství. Obtížné je ovšem podat přesnější výčet členů této skupiny. Zdá se, že tu existovalo jakési pevné, či přímo „železné“ jádro, k němuž se příležitostně připojovali další feudálové. Opouchenská strana, měřeno dnešním pohledem, nebyla politickou organizací a zůstala účelovým spojením, do něhož výrazně promlouvaly hmotné zájmy i příbuzenské vztahy. Přesto ale po celou dobu jejího trvání existovaly snahy přetvořit ji ve skutečnou vojensko-politickou organizaci, v ideálním případě (k němuž ovšem realita nikdy nedospěla) ji dokonce přeměnit v jádro východočeského katolického landfrýdu po vzoru plzeňského svazu. Podporu z nejvyšších kruhů, tedy od krále Zikmunda a jeho úředníků, měl tento záměr prakticky až do konce 20. let 15. století, ne vždy se ale shodoval se zájmy jednotlivých příslušníků strany a ne vždy jimi byl také respektován.

Jako organizovaná skupina vystoupila Strana Opouchenských proti husitům až v prvních měsících roku 1421, vzájemné vazby mezi jednotlivými příslušníky tohoto seskupení (na nichž se dosavadní badatelé dokázali shodnout) a předpoklady pro pozdější vojenská či diplomatická vystoupení můžeme sledovat již od roku 1412. Během vleklých soukromých válek mezi východočeskými feudály, a zvláště při loupeživých výpravách se zformovaly silné vojenské družiny pozdějších protagonistů Opouchenské strany.

Bohuslavice, kostel sv. Mikuláše, erb pánů z Dobrušky z torza náhrobku druhotně osazeného ve vnějším zdivu barokní kostnice

Loupeživou drahou, ač ne v roli otevřených zemských škůdců, prošli s výjimkou Arnošta Černčického z Kácova všichni hlavní představitelé seskupení – Jan Městecký z Opočna, Půta nejmladší z Častolovic, Hynek Červenohorský z Dubé i z hlediska své příslušnosti ke skupině poněkud sporný Ota z Bergova. Zmiňované loupeživé výpravy byly málokdy podnikem jediného šlechtice, páni často spojovali své družiny k rozsáhlejšímu podnikům, zkušený žoldnéri, ale i lapkové přecházeli mezi jednotlivými bojovými družinami a za přiměřený podíl z lupu feudál ochotně poskytoval ochranu svých hradů a tvrzí i pro cizí loupeživou

družinu a její kořist. Nepřineslo to jen hmotný zisk, ale i mnohem podstatnější důsledky pro budoucí vývoj. Stejně jako pro mnohého hejtmana husitských polních vojsk byly i pro „budoucí Opočenské“ tyto drobné války a loupeživé výpravy dobrou válečnou školou a kromě zformování bojových družin a vzniku sítě spřátelených hradů a tvrzí přispěly i k získání kvalitních informačních zdrojů. To vše dohromady vytvářelo nezanedbatelný vojenský potenciál a bylo jen otázkou, kdy se spojí, v jaké formě a proti komu se obrátí.

Na zformování a soudržnost skupiny výrazně působily také příbuzenské vazby. Otec Jana Městeckého, Štěpán z Opočna, se oženil s Kačkou z Bergova, tetou pana Oty z Bergova.⁴⁾ Jan a Ota byli tedy bratřenci „z prvního kolena“. Půtu nejmladšího z Častolovic a Hynka Červenohorského z Dubé spojil Hynkův sňatek s Půtovou sestrou Kateřinou, přesnější datum svatby ovšem neznáme.⁵⁾ Zmínka o podobném propojení Arnošta Černčického z Kácova s Janem Městeckým prostřednictvím údajně Janovy sestry Anny bohužel jakékoli pramenné zdroje postrádá. Doloženy jsou ale styky

Hrad Frymburk, pohled od jihu

jeho příbuzného (patrně dokonce otce) Oldřicha z Černčic s Janem Městeckým i s mladým Půtou z Častolovic.⁶⁾

Zaměříme nejprve pozornost na muže, který vlastně dal celému seskupení jméno – tj. na neblaze proslulého Jana Městeckého z Opočna. Jan pocházel z rodu pánů z Dobrušky, kteří se výrazně podíleli na kolonizačním procesu ve východních Čechách. Svůj predikát ve 2. polovině 14. století změnili na páni z Opočna, a Jan se stal zřejmě jeho nejznámějším nositelem, zároveň však také nositelem posledním. Jeho otec Štěpán, který ve službách Václava IV. začal slibnou kariéru, spojenou mimo jiné i s úřadem v Bratislavě, byl dne 11. června 1397 spolu s třemi dalšími členy královské rady zavražděn na Karlštejně. Jan v té době dovršil maximálně desátý rok svého života, a proto se poručnictví nad ním ujal jeho strýc Jaroslav z Opočna.⁷⁾ Část Štěpánova majetku, především jeho podíl v městě Dobruška, patrně po dohodě se zmíněným Jaroslavem spravoval nejmladší Štěpánův bratr Jan starší z Opočna, vlastník hradu Frymburka. Náš hlavní protagonista, Jan mladší, zvaný

podle svého prvního sídla, tj. Heřmanova Městce Městecký, dosáhl plnoletosti mezi léty 1408–1410. Dne 16. května 1410 se již objevuje mezi svědky při výnosu dvorského soudu.⁸⁾ O rok později je spolu se strýcem Janem starším připomínán při nástupu nového faráře v Dobrušce, a převzal tedy část práv k tomuto městu, které jako celek přešlo do jeho vlastnictví patrně až po roce 1430.⁹⁾ Nemáme žádné zprávy, které by nasvědčovaly, že strýcové mladého šlechtice nějak ošidili v jeho majetkových právech, přesto se po dosažení plnoletosti ocitl v roli majetkově i politicky nejméně významného příslušníka svého rodu. Je třeba rovněž uvést, že tento muž sám při signování smluv a majetkově-právních dokumentů nikdy neužil přídomku Městecký a zásadně užíval podobu Jan z Opočna, někdy doplněnou přívlastkem mladší.

Již v mládí se projevila jeho neklidná povaha (v níž se snoubila dravá ctižádost se značnou mírou bezohlednosti) která mu bránila smířit se s postavením nepříliš významného venkovského šlechtice. Jeho otec a strýc hledali kdysi cestu ke společenskému i majetkovému vzestupu ve dvorské službě, Jan Městecký však vsadil od počátku na svůj meč a prospěchu se chtěl dobrat právě tímto způsobem. Mladý pán z Opočna patřil k těm českým šlechticům, kteří se v nadcházející tzv. velké válce mezi Polskem a Řádem německých rytířů nechali najmout jako žoldnéři do řádových služeb. Jan s sebou přivedl skupinu ozbrojenců, řádové účty mluví o 8 kopích a 1 střelci, tedy 25 mužích. Jeho příkladem se dal strhnout i mladý zeman Jan z Veselice, se kterým se později setkáváme v roli služebníka pana Půty z Častolovic, a nakonec i člena poručnické rady jeho dětí. Pro Městeckého se ale žoldněřská služba Řádu ukázala jako chybný tah. Účast v největší bitvě jeho života, v proslulém střetu hlavních armád u Grunwaldu dne 15. července 1410, pro něj skončila zajetím. Z boje sice vyvázl bez vážnějšího zranění, ale více než rok strávil v polském vězení a byl nakonec rád, že mu Řád alespoň přispíval na stravu. Vězněn byl ještě po uzavření toruňského míru a na svobodu se dostal až na jaře 1412.¹⁰⁾ Taková byla tedy realita namísto slibného žoldu a vidiny bohaté kořisti na polském území, s nimiž Jan vstupoval do řádových služeb.

Do Čech se vrátil chudý, rozmrzelý a zřejmě i plný touhy si vše rychle vynahradiť, neboť záhy poté vtáhl svého bratrance Otu z Bergova do vleklého feudálního konfliktu ve východních Čechách, kde probíhal nelítostný zápas mezi Mikulášem ze Žampachu a Jindřichem Lacembokem z Chlumu. Než se blíže zastavíme u Janovy role během tohoto vleklého konfliktu, je nutné připomenout jeho „souběžnou“ pražskou aféru, ovšem rovněž s východočeským pozadím. Městecký byl totiž podezříván z úkladné vraždy Půty mladšího ze Skály, který byl dne 6. února 1413 nalezen mrtev na Starém Městě v domě váženého měšťana a pozdějšího podkomořího Jana Bechyně. Motiv vraždy zůstává neznámý (osobní zášť, peníze, žena...?) a navzdory podezření, které našlo odraz i v pramenech, nebyl Jan z tohoto činu usvědčen.¹¹⁾

Vraťme se ale zpět do východních Čech. Roku 1412, jak praví ve svém listu Jindřich Lacembok, Jan Městecký z Opočna, „*dychtiv jeho statků, přibral sobě Jana Pušku, Otu z Bergova a mnoho dalších rytířů a po dvě léta olupoval Lacemboka o vesnice, dvory, lesy, úroky a jiné důchody, dobytek a zvěř, rybníky, mlýny a jiné statky movité a nemovité.*“¹²⁾ Pán z Opočna mohl být veden i starou mstou. Lacembok převzal z vůle moravského markrabího Prokopa správu hradu Potštejna ve chvíli, kdy Janův otec Štěpán vyšetřoval rozsáhlou zpronevěru právě v souvislosti s tímto hradem. Záhy nato byl spolu s dalšími „vyšetřovateli“ zavražděn na Karlštejně. Janovo vojenské vystoupení přišlo zřejmě v době, kdy byl Lacembok zrádně zajat Mikulášem ze Žampachu ve Vamberku. Mikuláš svého vězně přemístil na hrad Žampach, kde na něm celých deset týdnů vymáhal 1 000 kop grošů výkupného. To Lacembok odmítal zaplatit, zřejmě ani tak vysokou částkou na hotovosti jeho pokladna nedisponovala.¹³⁾ Janu Městeckému a jeho spojencům se tedy naskytl možnost bez vážnějšího rizika loupit na Lacembokově dominiu. Když se pan Jindřich konečně ocitl na svobodě, snažil se alespoň o odvetu, když nebylo reálné dosáhnout navrácení všeho uloupeného zboží. Protože však nemohl rozhodnout spor silou, obrátil se listem přímo na papeže Jana XXIII., jemuž si stěžoval na utrpěné bezprávi a žádal zásah církevních institucí (proč se neobrátil na panovníka či zemský soud, to se můžeme jen domýšlet). Z listu zároveň vyplývá, že ani

pro Městeckého a Otu z Bergova nebyl tento spor beze ztrát, neboť Lacembok přiznává, že uvedeným pánům i několika dalším šlechticům učinil blíže nespecifikované škody. Zda se jednalo o škody způsobené před Jindřichovým zajetím, které by jediné mohly vojenské vystoupení Jana Městeckého a Oty z Bergova postavit do jiného světla a umožnily je chápat jako určitou odplatu, to bohužel z listu není zřejmé. Lacembokova prosba kupodivu nezůstala oslyšena. Papež se z Bologni obrátil bulou na litomyšlského biskupa Jana Železného, aby do sporu vstoupil jako prostředník a snažil se dosáhnout pro Lacemboka satisfakce, ovšem větší výsledky tato snaha nepřinesla.¹⁴⁾

Feudálních pŭtek, motivovaných majetkovými spory i osobní záští, se tehdy odehrávalo ve východočeském prostoru více, sám Ota z Bergova se dostal do konfliktu s Mikulášem Zajícem z Hasenburka, který držel pevný hrad Kost. O příčinách i průběhu sporu nevíme mnoho, dochoval se pouze doklad o krátkodobém příměří ze 17. října 1414, na jehož dodržení měl podle dohody dozírat nejvyšší purkrabí Čeněk z Vartenberka.¹⁵⁾

Přibližně v téže době se Jan Městecký seznámil s mladým pánem z Častolovic, jehož poručník, či alespoň dočasný správce častolovického dominia Jan Puška z Kunštátu se rovněž podílel na drancování zboží Jindřicha Lacemboka. Mladá léta Pŭty z Častolovic budou představena v další části kapitoly, zde se však můžeme krátce zastavit u otázky spolupráce obou pozdějších hlavních vůdců Opatovické strany v předhusitském období. Není pochyb, že probíhala především v rovině loupeživých akcí, v politických a náboženských otázkách šli oba zatím po různých cestách, zvláště pokud se týkalo poměru ke královské moci. V září 1415 se sice oba zúčastnili velkého sněmu českých a moravských stavů a připojili své pečeti k hlavnímu zápisu,¹⁶⁾ jak však ukázal další vývoj, jednalo se o pouhou epizodu a náboženský spor, který hýbal celou společností, pro ně v této době příliš mnoho neznamenal.

Jan Městecký sice podepsal stížný list, ale to mu nebránilo, aby se spojil s protireformně orientovaným bratrancem Otou z Bergova, který byl v této době dokonce členem ligy na obranu římské církve a víry,¹⁷⁾ a spolu s ním vydrancoval benediktinský klášter sv. Vavřince

v Opatovicích. Ota tak do značné míry ukázal, jak upřímně to katolická část české šlechty myslí s obranou církve a jejího majetku.

Akce, jejíž ohlas rychle překročil pomyslné hranice východních Čech, se odehrála v noci z 1. na 2. listopadu. Tehdy „v temné noci pan Jan Městecký a pan Bergov zlezli Opatovice klášter a opata Lazura umučili až do smrti“.¹⁸⁾ Přepadení Opatovic nebylo izolovanou akcí, ale náleželo do řady drobných pŭtek, které měli oba pánové s představiteli královské moci i se svými sousedy již před tímto datem. Více než útok na klášter překvapuje pozdější panovníkův postoj k tomuto loupeživému aktu, jenž nás nutí uvažovat o neznámých skutečnostech, které mohly do určité míry krutý čin ospravedlnit. Opatovičtí benediktíni platili do královské pokladnice berni ve výši 200 kop grošů ročně, na sklonku 14. století byla zvýšena na 300 kop. Král Václav IV. zapsal roku 1401 tuto berni Janovu strýci Jaroslavovi z Opočna. Není vyloučeno, že když pan Jaroslav po dosažení Janovy plnoletosti synovci předával spravovaný majetek, převzal Jan mimo Heřmanova Městce i zápis na berni benediktinského konventu. Její nezaplacení a následná snaha vynutit si požadované peníze rázným zásahem mohly nakonec vést až k násilnému přepadení z 1. listopadu 1415. To vše ale zůstává pouhou domněnkou (byť někdy v literatuře uváděnou jako fakt!), kterou nelze podpořit věrohodnými důkazy.¹⁹⁾ Nelze zapomínat, že opatovický případ přichází v době, kdy byla země pobouřena smrtí Jana Husa a útoky na církevní statky a otevřená vystoupení proti církvi nebyly ničím překvapivým. V tomto kontextu bylo a je přepadení opatovického kláštera chápáno i řadou historiků, ačkoliv s ideologickými hledisky a požadavky reformního proudu nemělo nic společného.

O náboženský spor ani demonstraci politických postojů panským ozbrojencům rozhodně nešlo. Nemusíme pochybovat o tom, že akce měla ryze kořistnický ráz. Mniši asi příliš nepřeháněli, když ve své žalobě napsali, že: „Jan Městecký s velkým množstvím spoluviníků přistoupiv nepřátelsky ke klášteru, oloupil jej o zlato, stříbro, klenoty a jiné vzácné svršky, pobral i klenoty mrtvolám uloženým v hrobech.“²⁰⁾ Opatovice byly obecně pokládány za velmi bohatý klášter. Na počátku 15. století zahrnoval statek opatovického kláštera městečka Bohdaneč a Přelouč, osmdesát celých vesnic a řadu